

ФІНАНСОВІ ОБМЕЖЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Шкодкіна Ю.М., аспірантка
Сумський державний університет

У відомій доповіді Римського клубу «Межі зростання», підготовленій Д.Медоузом у 1972 році, зазначалася невідворотність глобальної екологічної катастрофи. На сьогодні, частина прогнозів досліджень клубу справдилася: клімат змінюється у глобальному масштабі, населення планети невпинно зростає, використання природних ресурсів Землі на 50% перевищує потенціал їх відтворення.

Для запобігання глобальній екологічній катастрофі було визнано необхідність переходу людства до сталого розвитку у розрізі трьох ключових сфер суспільства – економічної, екологічної та соціальної.

Виділяють два концептуальних підходи до досягнення сталого розвитку – еколого-економічний та економіко-екологічний [1]. Обидва підходи мають на меті встановлення екологічної рівноваги, але різним шляхом: перший – через проведення відповідної екологічної політики, другий – економічної. Проте, державу цікавлять передусім лише ті задачі охорони навколишнього природного середовища, які виникають всередині її економічної системи [2]. Тобто, шанс на вирішення мають ті екологічні завдання, які лежать у площині економічних цілей уряду. Таким чином, доцільним є застосування економіко-екологічного підходу до дослідження та досягнення сталого розвитку. При цьому, фінансова складова такого підходу виступає визначальним фактором становлення сталого розвитку у світі.

Проблема переходу до сталого розвитку носить глобальний характер, оскільки теоретично стосується всіх країн світу. На практиці, країни з різним рівнем розвитку неоднаково підходять до вирішення даного питання.

За згадуваною теорією Д.Медоуза встановлення сталості розвитку можливе шляхом скорочення темпів економічного зростання та споживання. Проте, такий підхід впливатиме на розвиток країн, що розвиваються, у тому числі й перехідних економік, у напрямку його сповільнення. Такий аргумент широко поширений серед розвинутих країн, який, на думку Д.Медоуза, є прикриттям небажання останніх відмовлятися від власних доходів. Бідні країни, у свою чергу, не хвилюють екологічні проблеми доки вони залишаються бідними. Отже, задоволення фінансових потреб є передумовою досягнення сталого розвитку.

Одним з найбільш вагомих джерел фінансових ресурсів для забезпечення сталого розвитку з точки зору максимально можливого обсягу їх залучення виступають міжнародні фінансово-кредитні установи та організації, які надають офіційну допомогу країнам у формі позик, грантів,

шляхом полегшення та списання боргів для найбідніших країн. Ключовими організаціями у даному контексті є Міжнародний валютний фонд (МВФ) та Світовий банк (СБ) тощо.

Проте, на сьогодні, глобальні виклики переросли функції таких організацій, що унеможливує відповідну реакцію останніх на сучасні проблеми досягнення сталого соціально-економіко-екологічного розвитку. Тому багато науковців, як вітчизняних, так і закордонних, у своїх роботах наполягають на необхідності зміни світової фінансової архітектури задля забезпечення ефективного управління фінансуванням процесу переходу до сталого розвитку [3, 4, 5].

Крім того, на думку Дж.Стігліца, зазначені вище організації – МВФ і СБ – разом із Всесвітньої торговою організацією (ВТО) фактично керують таким світовим процесом як глобалізація [4], який тісно переплітається зі сталим розвитком та який звинувачують у погіршенні стану навколишнього природного середовища. З однієї сторони, глобалізація породила нові та загостила ряд існуючих екологічних проблем, перевівши їх на рівень глобальних. Але, з іншої сторони, відкрила можливості для подолання таких проблем сучасними методами та інструментами – здобутками глобалізації.

Глобалізація – це багатовимірний процес, домінантою якого виступає фінансова глобалізація, про що свідчить перевищення темпів зростання фінансового капіталу у світі над темпами матеріального виробництва та споживання виробленої продукції. Прямі іноземні інвестиції безпосередньо впливають на забезпечення переходу країн-реципієнтів до сталого розвитку.

Таким чином, фінансові аспекти різного роду накладають певні обмеження на забезпечення переходу до сталого розвитку. Такі обмеження пов'язані не тільки з пошуком та безпосереднім фінансуванням цілей сталого розвитку, але стосуються й розподілу фінансових ресурсів між країнами та системи управління даним процесом у особі МВФ та СБ. З огляду на сучасні глобалізаційні процеси, при розробці механізмів забезпечення сталого розвитку мають враховуватись також обмеження, які виникають внаслідок фінансової глобалізації.

1. Фоміна М.В. Проблеми сталого економічного розвитку в умовах глобалізації: монографія / М.В. Фоміна. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2010. – 357с.

2. Лучшева В.В. Методологические проблемы экономики природопользования / В.В. Лучшева, Е.В. Рюмина // Вестник Российского гуманитарного научного фонда. – 2007. – №3. – С.91-98.

3. Туниця Ю. Діалектика глобалізації в контексті екологічного імперативу / Ю. Туниця, Е. Семенюк, Т. Туниця // Вісник НАН України. – 2008. – № 2. – С. 8 -24.

4. Стиглиц Дж.Ю. Глобализация: тревожные тенденции. Перевод с английского Г.Г.Пирогова./ Дж.Ю.Стиглиц. – М.: Национальный общественно-научный фонд, 2003. – 304 с.

5. Soros G. A new world architecture/ G. Soros [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.project-syndicate.org/commentary/a-new-world-architecture>

Міжнародна стратегія економічного розвитку регіону: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 19–21 червня 2012 року / за заг. ред. О. В. Прокопенко. – Суми : СумДУ, 2012. – С. 134-136.